Özel Yetenekli Öğrencilerin Sergilediği Beklenmeyen Başarısızlık Sendromunun Ebeveynleri Tarafından Değerlendirilmesi

Marilena Zinovia Leana-Tascilar — İstanbul Üniversitesi
Şule Güçyeter — Uşak Üniversitesi
Sezer Köse Biber — İstanbul Üniversitesi
İrfan Şimşek — İstanbul Üniversitesi

ÖZET

Problem Durumu

Beklenmeyen Başarısızlık Sendromu özel yeteneki öğrencilerde karşımıza çıkan potansiyel ile performansları arasındaki uçurum olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle özel yetenekli bireyin zeka potansiyelinin günlük hayatına özellikle de akademik başarısına yansımaması durumudur.Bununla birlikte bu sendromu tanımlamak düşünüldüğü gibi kolay değildir, çünkü uzmanların fikir birliğine vardığı ortak bir 'özel yetenekli birey' tanımı olmadığı gibi ortak bir 'başarı' tanımı da bulunmamaktadır.

Bu sendromun altında pek çok farklı etmen bulunmaktadır. Bunlardan bazıları motivasyon sorunları, okula karşı ilgisizlik, özyeterlik sorunları,ders çalışma becerileri ya da öz düzenleme becerilerine sahip olmamak, iki kere farklılık gibi nörolojik durumlar ve dışsal etmenler olarak sayılabilir. Dışsal etmenler arasında çevrenin bu çocuklara karşı bakış açısı, beklentileri yer almaktadır. Ebeveyn tutumları ve beklentileri özel yetenekli öğrencilerde beklenmeyen başarısızlığın oluşmasında etki edebilecek bir diğer dışsal etmen olarak görülmektedir. Ebeveynlerin yüksek beklentileri bu çocuklar üzerinde büyük bir baskı oluşturabilmekte ve onları okula ve öğrenmeye karşı isteksiz hale getirebilmektedir. Bununla birlikte pek çok araştırma ebeveynlerin okulları, öğretmenleri ve genel olarak bu çocuklara verilen eğitim sisteminin yetersiz olduğunu ve bundan dolayı çocukların beklenmeyen başarısızlık sergilediğini öne sürdüğünü ortaya koymaktadır.

Altında yatan neden ne olursa olsun özel yetenekli bireylerin potansiyellerinin gerisinde ya da altında başarı sergilemeleri bu öğrencilerde pek çok açıdan sorun oluşturmaktadır. Bu sorunlar sadece akademik başarı düşüklüğü ile sınırlı kalmamakta sosyal ve duygusal sorunlara da neden olmaktadır. Düşük benlik algısı, mükemmeliyetçilik, motivasyon düşüklüğü gibi durumlar beklenmeyen başarısızlık sendromunun hem nedenleri hem de sonuçları arasında yer alabilmektedir. Özel yetenekli çocukların yaşadıkları beklenmeyen başarısızlık sendromunun ebeveyn perspektifinden araştırılması bu anlamda önem taşımaktadır. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı beklenmeyen başarısızlık sendromunu ebeveyn perspektifi açısından ele almaktır. Ebeveynlerin özel yetenekli olarak tanılanan çocuklarındaki beklenmedik başarısızlığı nasıl tanımladıkları, neleri bu durumu etkileyen etmen olarak gördükleri, bu konuda ne gibi çözüm yollarına başvurduklarının, durumu fark ettiklerinde çocuklarına karşı tutumlarını etkileyip etkilemediği gibi konuların araştırılması diğer ebeveynlere de yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve 8 (7 anne ve 1 baba olmak üzere) özel yetenekli çocuğa sahip ebeveyn ile odak grup çalışması yapılmıştır. Bu ebeveynler odak grup çalışmasına davet edilirken gönüllülük ilkesi temele alınmıştır. Bununla birlikte farklı özellilklere sahip olan ebeveynlerin odak grup çalışmasına dahil edilmesine dikkat edilmiştir. Bu doğrultuda bir ebeynin çocuğu BİLSEM'e devam ederken, bir diğerinin çocuğu özel okulun özel sınıfında, bir diğer ebeveynin çocuğu da destek eğitim odasında eğitim görmektedir, bir diğer öğrenci ise özel yetenekli olarak tanılanmış olmasına karşın devlet okuluna devam etmekte ve hiçbir özel eğitim almamaktadır. Bir diğer ebeveynin çocuğu ise iki kere farklılık tanısı almıştır. Ebeveynlere yöneltilen sorular arasında 'Barıyı nasıl tanımlarsınız?' 'Çocuğunuzun beklenmedik başarısızlık sergiledeğini düşünüyor musunuz? Evetse neden?' 'Özel yetenekli olarak tanılanmış çocuğunuzdan

beklentileriniz nelerdir?', 'Çocuğunuzun okulda mutlu olduğunu düşünüyor musunuz? açıklayınız.' 'Çocuğunuzun ders çalışma alışkanlıkları ile ilgili bilgi verir misiniz?', ' Evde uyguladığınız disiplin hakkında bilgi verir misiniz?' 'Akademik başarıyı çocuğunuz sizce nasıl algılıyor?' 'Sizce çevredeki bireyler özel yetenekli çocuklarınınızın eğitimsel ihtiyaçları hakkında yeteri kadar bilgi sahibi mi?' gibi sorular yöneltilmiştir. Odak grup çalışmasında daha sonraki analizler için görüntü ve ses kaydı katılımcılardan izin alınarak yapılmıştır. NViVo nitel analiz programı kullanılarak içerik analizi iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Nvivo programında analiz edilen, ve temaların ve alt temaların oluşturulduğu odak grup çalışması ebeveynlerin başarıyı farklı şekillerde tanımladıklarını, özel yetenekli çocuklarınından ve onların bulundukları eğitimsel ortamlardan yüksek beklentilere sahip olduklarını, çocuklarının zamanla okula ve öğrenmeye karşı motivasyonlarını yitirdiği gibi sonuçlar ortaya koymaktadır. Öğrencilerin beklenmedik başarısızlık sendromu sergilemesinin altında pek çok neden yatıyor olmasına karşın ebeveynlerin konu hakkındaki bakış açıları durumu daha iyi analiz edebilmek ve her öğrenci için destek oluşturabilmek adına büyük önem taşımaktadır. Ebeveynlerin farkındalık kazanarak, sürece destek olmak ve beklentilerini sağlıklı bir düzeye çekmeleri yaşanan sorunların azalması açısından önemlidir. Elde edilen bulgular, konu ile ilgili güncel literatür ışığında yorumlanarak ayrıntılı şekilde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Beklenmeyen Başarı, Özel Yetenek, Ebeveyn, Beklenti

Kaynakça

Camcı-Erdoğan, S. ve Leana-Taşcılar, M. Z. (2014) - Üstün zekalı çocuklarda beklenmedik başarısızlık (Underachievement ve motivasyon sorunları. N. Baykoç (Ed.) Akıl, zeka, deha, yetenek, dahiler-savantlar gelişimleri. Ankara: Maya Akademi

Leana-Taşcılar, M. Z. (Editör) (2018). Özel yetenekli çocukların psikolojisi. Ankara :Nobel Yayınevi.

Siegle, D. (2013) The underachieving gifted child. USA: Prufrock Press.

Reis, S. M., & McCoach, D. B. (2000). The underachievement of gifted students: What do we know and where do we go?. Gifted child quarterly, 44(3), 152-170.

Rimm, S. (1995) Why bright kids, get poor grades. USA: Great Potential Press.

Rimm, S., Siegle, D. ve Davis, D. (2017). Education of the Gifted and Talented. USA: Pearson Press.